

STORTINGET

Innst. 23 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 8:233 S (2022–2023)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Ola Elvestuen om å inngå rammeavtale om utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk med EU

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innlede dialog med EU om mulighetene for en rammeavtale for norsk tilknytning til EUs felles utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, Bengt Fasteraune og Ola Borten Moe, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt,

Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, viser til representantforslag om å inngå rammeavtale om utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk med EU. Komiteen merker seg at forslagsstillerne foreslår å be regjeringen om å innlede dialog med EU om en slik avtale. Komiteen merker seg videre at forslagsstillerne understreker at NATO er den fremste bærebjelken i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk, og at EU ikke er et militært alternativ til NATO.

Komiteen viser til at utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk ikke er en del av EØS-avtalen, og registrerer at flertallet i Forsvarskommisjonen av 2021 anbefaler en rammeavtale med EU på dette området.

Komiteen bemerker at det allerede er inngått en rekke ulike avtaler om samarbeid mellom Norge og EU om utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk, og at begge sider legger vekt på et slikt samarbeid. EU omtaler Norge i sitt strategiske kompass fra 2022.

Komiteen viser til utenriksministerens uttalelse om forslaget og at regjeringen ikke har tatt endelig stilling til enkeltforslagene i Forsvarskommisjonens rapport.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, understreker at det er vårt medlemskap i NATO som er bærebjelken i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. EU skal ikke erstatte eller konkurrere med NATO når det kommer til avskrekking, trygghet og forsvar. NATO og EU trekker i stort på de samme ressursene i Europa, og det er derfor viktig å unngå duplisering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Norge allere-

de samarbeider godt med EU. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen ser norsk og europeisk sikkerhet i sammenheng, og arbeider aktivt for å utvikle samarbeidet med EU i tråd med norske interesser.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt meiner at Noreg bør unngå å bli trekt inn i ei militær maktblokk underlagt EU, uavhengig av om denne er i konflikt med eller i tillegg til NATO. Disse medlemmene er skeptiske til EU sine forsvarspolitiske ambisjonar. Det er ikkje gitt at Noreg er tent med å bli trekt inn i EU sin offensive strategi for bruk av militær makt for å sikra interessene sine, også utanfor Europa. I ei tid då Noreg si nasjonale forsvarsevne skal styrkast er det ikkje sikkert at EU sine ambisjonar er samanfallande med norske interesser. I tillegg er det uklart kva eit utvida forsvarssamarbeid vil kosta for Noreg og kva nytte det vil ha i framtida.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre vil understreke at krigen i Ukraina er en krise med uoverskuelige konsekvenser for europeisk sikkerhet. Heldigvis har EU møtt krisen med økt og forsterket samarbeid innen utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk. Nå er imidlertid Norge utenfor det intensiverte samarbeidet om europeisk sikkerhet, fordi utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk ikke er en del av EØS-avtalen. Flertallet i Forsvarskommisjonen av 2021 problematiserer dette og peker på at det mangler en overordnet rettslig eller institusjonell ramme for samarbeid mellom Norge og EU på dette området. Så lenge fullt EU-medlemskap ikke er aktuelt for stortingsflertallet, mener disse medlemmer at Norge burde følge flertallet i Forsvarskommisjonen av 2021 sin anbefaling og inngå en egen rammeavtale om utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk med EU.

Disse medlemmer viser til at EUs sikkerhets- og forsvarspolitiske dimensjon har vært i stor utvikling de senere år, og unionen presenterte sin første overordnede strategi for sikkerhet og forsvar i mars 2022 – «EUs strategiske kompass». Kompasset er ambisiøst og legger føringene for utviklingen av EU som sikkerhets- og forsvarspolitisk aktør fram mot 2030. Sentrale utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitiske områder hvor EU vil spille en viktig rolle er, ifølge Forsvarskommisjonen, innen cyber, trusler i det digitale og ytre rom, imøtegåelse av påvirkningsoperasjoner, militær mobilitet, sikre uavhengighet av kritiske komponenter og varer, samt forskning og utvikling innen forsvarsindustrien.

Disse medlemmer viser videre til at Stortinget i 2022 behandlet Representantforslag 151 S (2021–2022) om å sikre Norge fullverdig deltakelse i EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitikk (FUSP). Forslaget ble nedstemt, og Stortingets flertall viste til utenriksministerens vurdering av at

«full deltagelse i FUSP forutsetter at Norge omfattes av de rettighetene og pliktene EU-traktatene etablerer. Disse rettighetene og pliktene er regulert til å gjelde land som er medlemmer av EU».

Når Forsvarskommisjonens flertall like fullt anbefaler at Norge bør inngå en rammeavtale med EU om utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk, legger disse medlemmer til grunn at informasjonsgrunnlaget som kommisjonen har innhentet tilsier at EU-medlemskap ikke nødvendigvis er påkrevd. Dette viser betydningen av at Stortinget tar sakskomplekset til behandling på nytt.

Disse medlemmer viser til at Forsvarskommisjonen vurderer at EU trolig kommer til å få en mye mer framtreddende rolle i europeisk og global sikkerhet fram mot 2040. I den situasjonen mener disse medlemmer at Norge ikke har noe å tjene på alenegang. I den forbindelse vil disse medlemmer også rette oppmerksomhet mot den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen i Norden: Når Danmark nå har avskaffet det såkalte «forsvarsforbeholdet» til sitt EU-medlemskap, og når både Sverige og Finland blir med i NATO, vil det trolig være det at Norge står utenfor EU som blir den største institusjonelle barrieren for nordisk samarbeid og integrasjon.

I sum mener disse medlemmer at inngåelse av et forpliktende samarbeid mellom Norge og EU innen utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk vil knytte Norge tettere til våre allierte, og vil gi oss enda flere verktøy å spille på for å holde Norge og Europa trygt. Ikke minst vil en slik avtale sende et kraftig signal om økt demokratisk samhold i møte med autoritære trusler, på samme måte som Sveriges og Finlands søknader om NATO-medlemskap etter Russlands fullskala invasjon av Ukraina gjorde.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innlede dialog med EU om mulighetene for en rammeavtale for norsk tilknytning til EUs felles utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen innlede dialog med EU om mulighetene for en rammeavtale for norsk tilknytning til EUs felles utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:233 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Ola Elvestuen om å inngå rammeavtale om utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk med EU – vedtas ikke.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 17. oktober 2023

Ine Eriksen Søreide

leder

Hårek Elvenes

ordfører

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Ine Eriksen Søreide
Stortingets utenriks- og forsvarskomiteé

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato: 1. juni 2023

Svar på anmodning om uttalelse om Dok 8:233 S

Jeg viser til brev av 15. mai med anmodning om uttalelse til Dok 8:233 S (2022–2023), representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Ola Elvestuen om en rammeavtale med EU om utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk.

Forslagsstillerne viser til et flertallsforslag i rapporten fra Forsvarskommisjonen av 2021, «Forsvar for fred og frihet» (NOU 2023:14). Forsvarskommisjonens rapport er nå på offentlig høring med frist 17. august. Kommisjonens ulike forslag vurderes av regjeringen. Det er altså ikke tatt endelig stilling til enkeltforslagene i kommisjonens rapport.

Forslaget om en utenriks- og sikkerhetspolitisk rammeavtale med EU er imidlertid ikke nytt. I Sejersted-utvalgets utredning «Utenfor og innenfor – Norges avtaler med EU» (NOU 2012:2) foreslo et flertall å få på plass «en samlet ramme» for Norges samarbeid med EU om utenriks- og forsvarspolitik.

I de åtte påfølgende årene gikk imidlertid Solberg-regjeringen ikke videre med forslaget.

Selv om Norges samarbeid med EU på det utenriks- og sikkerhetspolitiske området er forholdsvis lite formalisert og uten overgripende avtaler, er samarbeidet likevel nært. Årsaken er at det svært ofte er sammenfall av syn og interesser mellom Norge og EU i utenrikspolitiske spørsmål. Begge parter har gjensidig interesse av samarbeidet. Dessuten er 22 (snart 23) av EUs 27 medlemsland også Norges allierte i NATO.

Fraværet av formelle avtaler på det utenriks- og sikkerhetspolitiske feltet har ikke vært til hinder for fordypning av samarbeidet på en rekke utenrikspolitiske saksfelt der Norge og EU har funnet det å være i tråd med våre respektive interesser. Samtidig har Norge et utenrikspolitisk handlingsrom i vårt samarbeid med EU regjeringen vil bruke.

Norge har også inngått en rekke ulike avtaler om utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid med EU. Tilbake i 1988 ble det inngått en avtale om informasjonsutveksling om utenrikspolitiske spørsmål, supplert av en nærmere avtale om utenriks- og sikkerhetspolitisk dialog fra 1994–95.

Også EU-siden legger vekt på utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid med Norge. Forholdet til Norge er omtalt i EUs «strategiske kompass» -- EU-samarbeidets overordnede utenriks- og sikkerhetspolitisk strategi – vedtatt i mars 2022: «We will deepen our constructive relations with Norway, as our most closely associated partner [...]».

Utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid med EU har åpenbart ikke blitt mindre aktuelt etter Russland fullskalainvasjon av Ukraina. Regjeringen har valgt å slutte seg til EUs historisk omfattende sanksjoner mot Russland. Som første og eneste tredjeland bidrar Norge til EUs treningsmisjon for ukrainske soldater og med finansiering av stridsvognammunisjon gjennom EU-mekanismen «European Peace Facility».

Norge er også en aktiv deltaker i EUs permanente strukturerte forsvarssamarbeid, PESCO. Vi deltar i prosjektet om militær mobilitet sammen med USA, Canada og Storbritannia. I relevante tilfeller vil også deltakelse i andre prosjekter vurderes.

Deltakelse i Det europeiske forsvarsfondet (EDF) sikrer norsk forsvarsindustri kontrakter og god avkastning, og bidrar samtidig til å legge grunnen for framtidige felleseuropeiske forsvarsanskaffelser. Norges tilslutning til rammeavtalen for ammunisjonsanskaffelser sammen med andre EU-land trekker i samme retning.

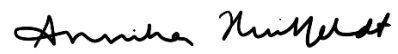
Regjeringen ser norsk og europeisk sikkerhet i sammenheng og arbeider aktivt for å utvikle samarbeidet med EU i tråd med norske interesser. Det vil vi fortsette å gjøre. I lys av EUs utvikling på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området er det naturlig å vurdere om vårt samarbeid er innrettet på en måte som best ivaretar norske interesser. Dette arbeidet pågår.

Ett relevant tema vil kunne bli spørsmålet om nye institusjonelle mekanismer for utenriks- og sikkerhetspolitisk samarbeid mellom EU og Storbritannia – og de muligheter og handlingsrom dette ev. kan innebære for Norge.

Etter mitt syn vil spørsmålet om merverdi være avgjørende for vurderingen av forslaget om en rammeavtale med EU om utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik. Hittil har det gjennomgående vært behov for å framforhandle nye enkeltavtaler når Norge har ønsket å delta i nye EU-samarbeidsinitiativ innen utenriks- og sikkerhetspolitikken. Det er per i

dag uklart om en ev. rammeavtale vil fjerne behovet for slike enkeltavtaler – noe som igjen vil bli sentralt i vurderingen av merverdien en ev. rammeavtale vil innebære.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Anniken Huitfeldt". The signature is written in a cursive, slightly slanted style.

Anniken Huitfeldt
utenriksminister

